

Posudek oponenta práce

LÁVIČKOVÁ, Anna. *Komparace institucionalizované podoby vzdělávání seniorů v České republice a ve Francii*, 2023. 147 s., 1 přílohy. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra andragogiky a personálního řízení. Vedoucí práce: PhDr. Michal Šerák, Ph.D.

1. Obsah a struktura práce

Dostává se mi k posouzení práce, která na první pohled tematicky vyznívá jako práce z oblasti srovnávací pedagogiky – gerontagogiky. Jsem toho názoru, že každé dobré, tj. objektivní a smysluplné srovnání umožní posun v poznání a dokáže směřovat další potenciální úsilí. Můžeme srovnávat výsledky lidského počínání, ale také efektivitu cesty k dosažení cílů a v neposlední řadě východiska či motivy rozdílného počínání. Sama o sobě je cesta srovnávací pedagogiky velmi obtížná, protože úsilí o objektivitu jednoznačně vyžaduje zohlednění výše zmíněného. Pokud jde o otázku srovnání systémů vzdělávání dvou zemí, může se zdát, že postačí tyto systémy proti sobě postavit a prostým konstatováním sdělit vzájemnou rozdílnost. Toto však nestačí právě pro odlišné tradice, historické mezníky, ale i kulturní a společenská východiska. Tolik k úvodu.

Autorka předkládá práci, ve které srovnává institucionalizované systémy vzdělávání seniorů v České republice a ve Francii. Vzhledem k výše uvedenému vznáším dotazy k obhajobě: (a) Jaký motiv byl při výběru Francie? Neuspokojí mě odpověď např. „Tuto zemi znám, pobývala jsem tam“, (b) Jaký smysl a cíl srovnání má? (Pokud jde o výběr – každé bádání musí naplňovat požadavek smysluplnosti, tj. dá se s vyšší pravděpodobností očekávat, že dojdeme k užitečným poznatkům. Každé výzkumné šetření musí mít téma, které sleduje, pro které se srovnání uskutečňuje.)

Pokud se jde o strukturu předložené práce a logičnost jejího obsahu, jedná-li se o srovnání systémů, je zcela nadbytečné, abychom v textu četli o významu vzdělávání seniorů (pokud není tento význam jiný u nás a jiný ve Francii), nadbytečně se mi jeví i otázka demografického vývoje v obou zemích (pokud nejsou systémy nějak odvislé na počtu potenciálních uchazečů). Prosím o objasnění těchto částí textu.

Ve věci struktury práce autorka zásadně pochybila, když otázku metodologie zařadila do samotného úvodu. Toto objasnit, resp. obhájit nelze.

2. Odborná úroveň

Jak jsem již výše naznačil, otázka srovnání systémů aplikovaných v různých zemích není jen otázkou prostého výčtu jednotlivých institucí. Takovým přístupem čtenáři sdělíme pouze jakýsi rozsah či mohutnost systému, nikoliv to podstatné: efektivitu nastaveného systému. U srovnání systémů se nelze oprostít od srovnání východisek – historických (délka tradice vzdělávání seniorů), edukačně filozofických (smysl a význam vzdělávání seniorů). Srovnáváme-li politicky řízené systémy, nelze nesrovnávat legislativu bez důvodových zpráv příslušné legislativy – prostý výčet formálních předpisů opravdu nestačí.

Jen velmi obtížně se mohou ztotožnit s generalizováním neukotvenosti vzdělávání seniorů v ČR. Je vůbec žádoucí, aby existovalo jedno ministerstvo, které by řešilo otázky vzdělávání seniorů? Není právě jistá rozvolněnost mezi jednotlivými resorty předpokladem nezanedbnání některých oblastí života seniora? Nevím, ale „tvrdość“, se kterou autorka systém hodnotí, na mě do určité míry dělá dojem osobních představ, které se nezakládají na faktech. U tohoto tématu je zapotřebí zohlednit, že se jedná spíše o zájmovou nabídku vzdělávání, od které se zjevně odvíjí podoba, mohutnost a možnosti realizovaného systému.

Míru odbornosti naznačuje i autorčin přístup ke srovnávání. Autorka systémy, dokumenty či instituce prostě staví vedle sebe a konstatuje vzájemnou podobnost/odlišnost. Nedočítám se, zda autorka

uvažuje v souvislostech s východisky, které takové srovnání vyžaduje. Výčet různých více či méně deklarativních dokumentů na mě působí jako rešerše možného.

Je-li tématem srovnání institucionálního ukotvení vzdělávání seniorů v ČR a Francii, pak jsem na rozpacích hned z prvního odstavce kap. 5 (s. 61). Ano, definice systému je založená na vnitřní provázanosti, ale i jistá „vetchá“ spojitost mezi institucemi a občanskou angažovaností může být považována za systém. Skutečně je zapotřebí, aby existoval systém vzdělávání seniorů, jako je systém vzdělávání dětí a mládeže? V této části opět následuje prostý nesourodý výčet institucí ve formě rešerše.

V předložené práci postrádám snahu o porozumění filozoficko-edukačnímu východisku vzdělávání seniorů. Závěry, které autorka v Diskusi prezentuje, zvláště pak formulovaná doporučení, vytváří dojem, že se v obou zemích na seniory zcela zapomíná a veškerá vzdělávací činnost je neukotvena, nezastřešena, a je tedy systémově nesystémová... a tento stav je zapotřebí opravit. Budeme-li ale uvažovat s nadhledem, musíme si položit otázku souvztažnosti potřeb seniorů a společnosti. Z takového srovnání nám vyjde, že skupina seniorů, kteří se chtějí vzdělávat, je velice proměnlivá (byť počtem narůstá), lokálně nerovnoměrně rozprostřená, v neposlední řadě se nemusí vždy scházet potřeby seniorů s potřebami státu. V tomto ohledu bych byl k nesystémovosti vzdělávání seniorů v ČR a ve Francii mnohem shovívavější.

3. Práce s literaturou

Je nade vši pochybnost, že autorka je schopna na české i francouzské úrovni zajistit potřebnou dokumentaci.

4. Grafické zpracování

Předložená práce nevykazuje zásadní typografické nedostatky.

5. Jazyková úroveň

Jazyková úroveň v podstatě odpovídá požadavkům, které na odborný text klademe.

6. Podněty k rozpravě

Prosím o vyjádření se k výše uvedeným pochybnostem. Jaký je empirický přínos Vaší práce?

7. Závěrečné zhodnocení

Práce jen v minimální míře splňuje požadavky, které na diplomovou práci klademe, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnocení „dobře“.

V Praze 18. ledna 2023

doc. PhDr. Tibor Vojtko, Ph.D.